

Յետոյ կու զայ օր մը, թիւեւ ժամ մ'հազիւ,
Բոպիկ մը լոկ
Եւ առաջինը կ'իշխայ վար մեր վրայ
Կեանքէն շոպուած...

Մէկիկ մէկիկ, հարիրաւոր, յամբօրէն
Անկէ յետոյ, համօրէն
Մեր սիրոյն շուրջը կը հանգչին՝ յուսահատ
Եւ կամշոտ.
Դեղին ու հեղզ յիշատակներ անօգուտ:

Եւ մէկն որ խորը ծածկըւած կը մընայ
Սրբփալով ու մեծիկ,
Կ'առնէ զայն Մահը ինք իրեն. հոնսկ պարգեւ:

ՀԵՏՔԵՐ ԶԻՆՆԻ ՎԵՐԱՅ

Անապատին վերայ շինջ
Կը փոռէր ցայգը սառուցիկ՝
Անարձագանգ եւ անգոյն
Բաց ի այնքան հեռաւոր
Պլպլոււմէն աղիտաւոր աստղերու:

Ամէն ինչ ցուրտ էր, մութ, մեռած լըռութիւն,
Անհուն դաշտին վրայ ոչ ալիք, ոչ ըստուեր:

Թողիւնն աստղի մը աւելի՛ լուսացայտ
Ձիւնէն — տըմոյն տօգոյն կոյս —
Փութանակի կ'ապշոպէր փայլ մը յանկարծ
Իր բացակայ ճակատագրին թշնամի
Եւ անյիշող:

Ուանելուպատակ եւ առանց
Հեռիութեան՝ ճայգն յաղթող
Հին՝ թըխաթոր վերարկուին մէջ փաթթուած՝
Կը ծնար անշարժ:

* *

Ինչպէս գիշեր մը սառուցիկ՝ մշտնջեան,
Իր անապատ մը կոյս՝ ամուլ՝ անբեղուն,
Անծայրածիր, անօգուտ,
Կը նայէի քեզի, ով կին, ես իմ մէջս,
Կին առանց ճակատագրի,
Առանց ոչ մէկ նըպատակի
Եւ առանց հեռիութեան:

* *

Ահ, ո՛չ, առանց ճակատագրի չես ալ դուն.
Ահա նպատակն, հեռիութիւնը անա...
Կը փախչի ցայգն անվախճան...

Եւ կը պատռէ յաղթական
Լոյսն իր թուի՝ հին վերարկուն...
Արեւ մ'... Արեւը հոն ծայրէն ուրբոյն,
Լուսացեցուց եւ անծանօթ՝ անսահման
Հորիզոնէն առաջին,
Փայլակնացայտ ճանաչեանոր առջաւով
Անապատին վրայ կը հրոսէ հրաթաղանթ:

* *

Կեանք կ'առնէ, ով կին, աչքդ արդէն իսկ մեռած,
Խորունկ եւ նըսեմ...
Երեւած անծայր դաշտին վրայ արդ կը շահաս
Դուն անհղծունածն իմանալ,
Լուծել զաղտնիքն՝ անձկակարօտ՝ յարութեան...

Երեւ, ով կին...
Հիրմակ ձիւնիկ վըրայ կայ հեռք մը միայն
Ձոր կը վառէ արեգակն.
Հեռք մը միայն կայ, եւ թեթեւ սրտիդ մէջ
Ոչ եւսր սեղմ ու մարտած...
Հեռքիկ մը կարճ ու տարտած.
Հեռքը մանկան մը որ չեկաւ տակաւին,
Որ պիտի վաղը անցնի
Եւ կը տեսնես դուն զայն, կը զգաս, կը կոչես...

Նայէ քու մէջըդ եւ մըտիկ ըրէ, կին...
Դողմ, ինդամ, եւ առաջին անգամ դուն
Անուշ անուշ արտասուէ՛...:

Թրգմ. Հ. Ա. ՂԱԶԻՆԵԱՆ

Մ Թ Ո Ւ Ն Թ Ո Ւ Ն Ն

Անհունիդ մէջ ոչնչութեան եւ գոյի
Հոգիս ստուերն իր էութեան կը տեսնէ,
Ուր միայնակ աննիւթ հըպարտ կը յածի,
Ինչպէս դեռ մ'որ ըմբոստ լոյսին կը դիմէ:

Երբ զաղտագող հովիտներէն կը յառնես
Եւ արեգակը խորքիդ մէջ կ'ընկղմի,
Ան քո խաւար ծանրութեան տակ հոգիէս
Կը բարձրանայ խիզախ տենչանքն ապրումի:

Ես կը սիրեմ իմ էութեանս անազանքն
Որ մըուրէն ովկեանին մէջ մըթութեան.
Լըսեմ անոր գոչիւնին վեհ արձագանքն,
Ըզգամ թէ կամ տիեզերքին յանդիման:

Երբ արեգակն երփնաւորէ սար ու ձոր
Երբոր կաթն լոյս ու շրնորհ լուսընկան,
Գըրկըւիմ հս լոյսի թեւին մէջն աղուոր,
Եւ այն ըլլայ ինծի դըրախտ սիրական:

Գ Ի Ե Ե Բ Ը Կ Ո Ւ Պ Ա Յ

Գիշերը կու գայ հոգւոյս մէջ խաւար,
Մահոր ու դանդաղ մատնիրն աչքերուս.
Դեղին հայեացքով վրձնկն անբարբառ.
Գիշերը կու գայ, գիշերն իմ հոգւոյս:

Փողոցներու մէջ լոյսերը տըժգոյն
Սնւ օդ կը շնչեն մահուան պէս քրտնած.
Ո՛վ է կը փախչի շան պէս մոլորուն
Պատերու տակէն ըստուերահալած:

Հէքեաթի աշխարհ եօթնազըլուի դեւ,
Լեռներն են կըքած մութի ծանրութեան.
Կը բախէ դէմքիս հովը սնւաթել,
Մարիդով կանթեղն աչքերուս վըրայ:

Ռուբրու կանչի սարսուռովն հարբած,
Խարխափուն կ'անցնիմ մահուան ուղիէն.
Մունկերս իմ կըթոտ, խիճերն արիւնած,
Լոյսի տարփանքով մաշած եմ արդէն:

Հ. Վ. ՅՈՎՀԱՆՆԵՍԵԱՆ

Ն Ո Ր Կ Ա Ր Ե Լ Ի Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն՝
ԶԳՈՂԱԿԱՆ ՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԵԼԵԿՏՐՈԿԱՆ ՈՒԹԵԱՆ
ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԱՆԿԱՏԵՍՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ՀԱՄԱՐ՝

Neue möglichkeit für eine Einheitliche Feldtheorie
von Gravitation und Elektrizität

Փանի մը օր առաջ ցոյց տուի կարճ նառով մը՝ այս ծանոթութիւններուն մէջ՝ թէ ինչպէս Ուոտքի դաշտի մը գործածութիւնով երկրաչափական տեսութիւն մը կարելի է հիմնել, որ կը յենու Riemannի չափադիտութեան և հեռագուգահեռականութեան հիմնական գաղափարին վրայ: Նախ բաց ձգեցի սա հարցը, թէ արդեօք այդ տեսութիւնը կրնա՞ր ծառայել ֆիզիքական աղբյւրներու նկարագրութեան: Ատկէ ի վեր զտայ, որ այդ տեսութիւնը — գոնէ առաջին մօտաւորութեան մէջ — ձգողականութեան և էլեկտրամագնիսական անդատրէնքները (Feldgesetze) բոլորովին պարզօրէն և բնականօրէն կու տայ: Ատոր համար մտածելի է որ այդ տեսութիւնը ընդհանուր յարաբերականութեան տեսութեան նախնական ձեւը պիտի նուաճէ:

Հեռագուգահեռականութեան ներածումը միասին կը բերէ սա, թէ ըստ այդ տեսութեան ուղիղ գիծի պէս բան մը կայ, այսինքն գիծ մը, որուն տարրերը ամէնքն ալ իրարու հետ զուգահեռական են. այսպիսի գիծ մը բնականաբար գեոմետրիական (geodätisch) հետ ո՛չ մէկ ատեն նոյնանման չէ, Նաեւ կայ, հակադարձաբար մինչեւ հիմականօրէն ընդհանուր յարաբերականութեան տեսութեան, բացատրութիւնը երկու ամբողջականութիւններու կէտերու (Massenpunkte) յարաբերական հանգիստի (relative Ruhe) (զուգահեռականութիւն երկու գծատարրերու (Linienelemente), որոնք երկու տարրեր աշխարհագրորէ (Weltlinien) կը պատկանին):

Որպէս զի ընդհանուր տեսութիւնը գործածուած ձեւին մէջ անմիջապէս գործածելի ըլլայ անդատեսութեան վրայ, պէտք է միայն հետեւեալը որոշել.

1. Տարածութեան թիւը 4 է (n = 4):

2. Զագիծի մը (Vektor) չորրորդ տեղական բաղկացուցիչը (Localcomponente) A_a ($a = 4$) զուտ երեւակայական է, նոյնը նաեւ հետեւաբար

1. Ռաֆայէլի Յունիսի մէջ հրատարակուածը կու գայ այս ուսումնասիրութեան յետոյ: Ե. — Գ.